

цифрові аббревіатури – *I* (знак оклику), *2* (*to, too, two*), *4* (*for, four*);

“звукові” аббревіатури – *C* (*see*), *K* (*okay*), *O* (*oh*), *CU* (*See you*), *B* (*be*), *tho* (*though*), *IC* (*I see*); *OIC* (*Oh, I see*); *Ppl* (*people*),

графічні аббревіатури – *1337* (*Leet*), *S2* (*heart*), *@* (*at*).

4) використанням лексем, утворених у результаті метафоричного перенесення -*flame*, *spam*, *ham*, *salami*, *mirror*, *backdoor*, *traffic*, *virus*, *window*.

Дослідження Інтернет-вокабуляру засвідчило, що словотвірні процеси підпорядковуються законам конкретної мови і впливають на конкретну літературну мову. Попри удаване спрощення нормативної літературної мови, англійська мова, безумовно, збагачується цікавими мовними феноменами, поява яких продиктована сучасними технологіями та темпом життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кокнова Т.А. “Інтернет-дискурс” визначення поняття і загальні характеристики (діахронічний аспект). Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2022. № 57.

Нікітіна Наталія Петрівна

кандидат філологічних наук, доцент,

Національний університет “Чернігівський колегіум” імені Т.Г. Шевченка

СЛОВНИКОВА РОБОТА НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ІНТЕЛЕКТУ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Сучасний освітній процес вимагає від педагогів нових підходів до формування мовної компетенції учнів. Словникова робота на уроках української мови відіграє важливу роль у розвитку позитивного інтелектуального фонду молодших школярів. Словникова робота – це цілеспрямоване і постійне розширення активного словника учнів. Оскільки початкова школа є однією із найважливіших ланок освіти, яка формує майбутнє особистості, розвиває її інтелектуальні здібності, то й потребує виваженого фахового підходу до реалізації цих завдань.

Провідним складником становлення інтелекту учнів є насамперед накопичення ними та постійне вдосконалення словникового запасу. Під інтелектуальним розвитком розуміють сукупність якісних та кількісних змін, які відбуваються у пізнавальних психічних процесах дитини під впливом оточення та власного досвіду. Розумові здібності є основою інтелектуального розвитку. Розвиток інтелектуальних здібностей дитини відбувається повсякчасно: під час гри, навчання, спілкування, читання, уявлення тощо. Проте, щоб навчання з будь-якого предмету було цікавим і плідним, учень повинен мати певний словниковий запас для розуміння суті явищ і понять, що в подальшому житті сприятиме успішності та реалізації. Інтелект дитини – це здатність до міркувань, уміння знаходити головне, узагальнювати, розмірковувати, будувати абстрактні картини світу, знаходити взаємозв'язки між явищами та поняттями тощо.

Достатній словниковий запас, сформований у початковій ланці, дозволить учню досягти успіхів у подальшому навчанні, оскільки засвоєння навчального матеріалу відбуватиметься із розумінням абстрактних понять, дозволить висловлювати власні думки логічно, зрозуміло та обґрунтовано, співпрацювати з іншими учасниками навчального процесу; призвичаїть до читання, що стане черговим кроком до формування інтелектуальних здібностей.

Відтак наукова спільнота преймається формуванням комунікативної компетентності здобувачів освіти, яка включає в себе уміння розуміти почуте, відтворювати його, формувати усні та письмові висловлювання тощо. Розвитком словникового запасу здобувачів початкової освіти преймаються такі науковці, як Вашуленко та ін., 2011р., Нікітіна, 2022, Пурис, 2023, Рускуліс, 2021, Сіранчук, 2019, Хижняк, 2023 та ін., зосереджуючи свою увагу на принципах проведення словникової роботи, визначаючи ефективні методи та прийоми розширення словникового запасу учнів. Варто відзначити, що, на жаль, у наш час, час стрімкого розвитку інтернет-технологій, знижується не тільки якісно, а й кількісно словниковий запас учнів, чому сприяє розвинена кліпова свідомість, небажання читати великі за обсягом тексти тощо. Такі науковці, як М. Вашуленко (2011), Г. Пурис (2023), Л. Рискуліс (2021), І. Хижняк (2023) наголошують на тому, що мають місце і практичні недоліки словникової роботи в початковій школі, нерегулярно проводиться робота над збагаченням лексичного запасу учнів, використовуються одноманітні методи над поповненням лексики; незначна увага приділяється роботі над синонімічними, антонімічними поняттями, побічно вивчаються фразеологізми тощо. Усі ці недоліки при формуванні лексичного запасу учнів впливають на рівень інтелектуальних здібностей. Відповідно, як зазначають дослідниці Г. Пурис та І. Хижняк (2023), словник учнів початкової школи потребує постійної уваги та діагностики. Саме це, на їх погляд, дозволить вибудувати індивідуальну траєкторію для збагачення та розширення активного словникового запасу.

Загальновідомо, що словниковий запас учня початкової школи, за умови систематичної роботи вчителя, щодня збільшується на 5-7 слів. Відтак по закінченні початкової школи він має складати близько 12 тис. слів. Звичайно, це кількісний показник. На наш погляд, про якісний свідчать уміння продукувати власні висловлювання, розуміти відтінки значень слів, добирати синоніми та антоніми, тлумачити фразеологізми тощо.

Цікаві форми роботи зі словом на уроках української мови можна використовувати на будь-якому етапі уроку. Важливо це робити при вивченні фонетики, лексики, словотвору, морфології тощо. Наприклад, можна запропонувати учням дібрати синоніми та антоніми до слова “бігти” (у рядок написані слова, які треба розподілити відповідно на два стовпчики: синоніми/антоніми). Слова: гнати, шмигати, сповільнитися, квапитися, шкандибати, стояти, плестися, мчати, нестися, човгати.

Наступним завданням з фразеології буде таке: треба з'ясувати значення фразеологізмів зі словом “бігти” та увести один із них у речення.

- Як з гори бігти.
- Аж мурашки бігають.
- Без штанів під стіл бігати.
- Бігати очима.
- Бігати світами.

Логічним комплексним завершенням попередньої лексичної роботи стане складання зв'язного висловлювання: створіть текст, увівши синоніми та антоніми до слова “бігти”, а також фразеологізми з цим словом. Текст може бути в гумористичному стилі.

Цікавим методом роботи з розвитку словникового запасу учнів є сенкан (складання за певними правилами коротких віршів з 5 рядків).

- 1 рядок – тема (дієслово бігти)
- 2 рядок – опис теми (чотири прислівники)
- 3 рядок – предмети, пов'язані з темою (іменники)
- 4 рядок – речення (скласти речення з теми)
- 5 рядок – висновок (дібрати синоніми до теми)

Отже, відповідно до вищезазначеного можемо зробити висновок, що, збагачуючи словниковий запас здобувачів початкової освіти, систематично вводячи в активний ужиток нові слова, формуємо мовну компетентність. Системність роботи вчителя над збагаченням лексичного запасу учнів сприятиме розвитку мовленнєвої активності шляхом складання усних і письмових висловлювань з використанням нових слів. Аналіз учнями слів за тематичними групами розвиватиме не тільки мовну компетентність, а й здатність узагальнювати, розмірковувати, систематизувати. Уміння знаходити синоніми, антоніми, синонімічні та антонімічні фразеологізми зміцнить загальну інтелектуальну спроможність здобувачів освіти. Креативні вправи сприятимуть гнучкості розуму, перетворенню пасивної лексики в активну, формуванню логічного мислення, здатності узагальнювати здобуті навички. Увесь описаний комплекс вправ розвиває розумовий потенціал учнів, що є фундаментом інтелекту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вашуленко, М.С. (Ред.). (2011). Методика навчання української мови в початковій школі. Київ: Літера ЛТД.
2. Нікітіна, Н. (2022). Формування читацької компетентності як парадигма успішної особистості майбутнього. *NewInception*, (1), С. 52–59.
3. Рускуліс, Л.В. (2021). Лінгвістичні основи формування лексичної компетентності учнів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 77 (2), С. 109–112.
4. Сіранчук, Н.М. (2019). Формування лексичної компетентності в учнів початкових класів на уроках української мови. Київ : ЦУЛ.
5. Хижняк, І., Пурис, Г. (2023). Діагностика розвитку словникового запасу учнів початкової школи. *NewInception*, 1-2 (11-12), С. 27–38.